

अपम व्यक्ती (समान मंडी, संपूर्ण सहभाग व हक्काचे संरक्षण) अधिनियम, १९९२

विधी व न्याय विभाग, मंत्रालय (शुद्ध) मधील सट "द" मधील सशक्त सेवेने शिपाई पदावर नियुक्तीच्या वेळी आरोग्यवैयक्तिक अयोग्यासाठी पदे सुनिश्चित करण्याचा कायदा

महाराष्ट्र शासन

विधी व न्याय विभाग,

शासन निर्णय क्रमांक : इएसटी १००२/१९२३/३८४/कायदा

मंत्रालय, मुंबई ४०००३२

दिनांक : २ फेब्रुवारी, २०१९

बाबत : (१) अपम व्यक्ती (समान मंडी, संपूर्ण सहभाग व हक्काचे संरक्षण) अधिनियम, १९९२ (क्रमांक ३/१९९२)

(२) शासन परिपत्रक, सामाजिक प्रशासन विभाग क्र. एएसटी १००२/१९२३/३८४/१९२-अ, दिनांक २ मे, १९९८

(३) शासन निर्णय विधी व न्याय विभाग क्र. इएसटी १००२/१९२३/३८४/०९, दिनांक १/१/२००८

(४) शासन निर्णय, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग क्रमांक न्यायाप्र २००८/प्र.क्र.५/मुंबई २ दिनांक ३/८/२०१०

प्रस्तावना : अपम व्यक्ती, (समान मंडी, संपूर्ण सहभाग व हक्काचे संरक्षण) अधिनियम, १९९२ (१९९२ च्या क्र. ३) हा अधिनियम दि. १६ फेब्रुवारी, १९९२ पासून लागू झाला आहे. या अधिनियमाच्या अन्वयातून शासनाने उपरोक्त दि. २ मे, १९९८ च्या शासन निर्णयान्वये सहाय्यसेवेत समाविष्ट केलेल्या भवतीपेढी (१) अध/अल्पदृष्टी (दृष्टीहीनता) (२) कर्णधर्मी (३) अस्थिर किंवा मळीमंड या व्यक्तींना सहाय्य अगतीसाठी आरक्षण देण्याबाबतचा सूचना निर्गमन केलेल्या आहेत. अपम व्यक्ती, (समान मंडी, संपूर्ण सहभाग व हक्काचे संरक्षण) अधिनियम, १९९२ मधील कलम ३२ व ३३ मधील तरतुदींचे अनुसरून उपरोक्त संदर्भ क्रमांक ३ येथील दिनांक १ मार्च २००८ च्या शासन निर्णयान्वये विधी व न्याय विभाग, मंत्रालय (शुद्ध) येथील सट "द" मधील "शिपाई" या संघात सशक्त सेवा असलेल्या आरक्षण लागू करण्यात आले आहे.

यासंदर्भात केंद्र शासनाने अपम व्यक्ती अधिनियम १९९२ मधील तरतुदींचे अनुसरून त्यांच्या अगतीसाठी आवश्यकतेने अपम व्यक्तीसाठी पदे निश्चित करून त्यांची यादी प्रसिद्ध केली आहे. सदर यादीनुसार विभागाच्या आस्थापनेखाली जी पदे सध्या आहेत, ती पदे अगतीसाठी निश्चित करून तसे आदेश निर्गमन करावेत, अशा सूचना सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभागाने संदर्भाधीन दिनांक ३ ऑगस्ट, २००८ च्या शासन निर्णयान्वये दिल्या आहेत. त्यानुसार विधी व न्याय विभाग, मंत्रालय (शुद्ध), (सह सचिव, विधी व न्याय विभाग, नागपुर व सह सचिव, विधी व न्याय विभाग, श्रीमंगलूर या कार्यालयाने) त्या आस्थापनेवरील सट "द" मधील शिपाई पदावर सशक्त सेवेने भरती करताना शिपाई पदाने निश्चित करण्यात आलेल्या अधिनियमाच्या प्रचारात केंद्र शासनाच्या मार्गदर्शक तत्वांनुसार सूचना देण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता.

शासन निर्णय : विधी व न्याय विभाग, मंत्रालय (खुद) , (सह सचिव, विधी व न्याय विभाग, नागपूर, सह सचिव, विधी व न्याय विभाग, औरंगाबाद या कार्यालयस्थान) च्या आस्थापनेवरील गट "ड" च्या पदांमध्ये असलेल्या व्यक्तींसाठी पद भरविण्यात येण्याबाबत निर्धारित करण्यात आलेल्या संदर्भाधीन दिनांक १ मार्चला, १००८ च्या आदेशावरील खर्च करण्यात येत आहे. सामान्य प्रशासन विभाग क्रमांक एतआरएच १००९/प्र.क्र. १२/१६-अ, दिनांक २ मे, १९९८ नुसार आदेश देऊन आदेश व्यक्तींना सरळ सेवाभरतीमध्ये भरविण्यात येत आहे.

अर्थी व्यक्ती, (सामान्य सेवा, संतुलित व्यवस्था व हस्तक्षेप संरक्षण) अधिनियम, १९९५ च्या ३२ नुसार विधी व न्याय विभागाच्या मंत्रालय (खुद) , (सह सचिव, विधी व न्याय विभाग, नागपूर, व सह सचिव, विधी व न्याय विभाग, औरंगाबाद या कार्यालयस्थान) च्या आस्थापनेवरील गट "ड" मधील शिपाई या सेवाभरतीसाठी सरळ सेवा भरतीसाठी अर्ज, कर्णबर्ती व अधिनियम या अधून प्रत्येकीसाठी देण्यात आलेल्या प्रत्येकी १ टक्का धोरणानुसार एकूण ३ टक्के भरविण्याची विनंतीसाठी संश्लेषित शिफारशीनुसार येईल.

२. सरळसेवेने गट "ड" या सेवाभरतीसाठी शिपाई पदावर अर्ज उमेदवारांच्या निवडीच्या करतांना खालील अटीची पूर्तता करण्यात येईल.

(अ) संबंधित पदाच्या सेवाभरती निवडीच्या तक्रारीनुसार अर्ज उमेदवार अर्जाध्यायक असेल.

(ब) अर्ज उमेदवारासाठी शिपाई पदाच्या संदर्भात कामेवरील विवरणप्रमाणे निवडी विहित करण्यात आलेले आहेत. त्या शिपाईची पूर्तता करणे आवश्यक आहे.

(क) अर्जावरील किमान प्रमाण ४०% असणे आवश्यक आहे.

(द) शिपाई पदाची कर्तव्ये व उच्चवर्गाच्या व्यक्तीत घेऊन असलेल्या उमेदवारांना भारतीय संदर्भात संबंधित विषयाच्या तक्रारीत आलेल्या वैयक्तिक मंडळाने त्या पदावरील निवडीसाठी यशस्वी ठरवणे आवश्यक आहे. संबंधित उमेदवारांची त्यांच्यावरील महत्त्वात निवडी प्रमाणानुसार त्यांच्या निवडीसाठी विचार करण्यात येईल.

(इ) अर्ज/ अर्जावरील, कर्णबर्ती व अधिनियम या प्रत्येकीसाठी प्रत्येकी १ टक्काधोरणानुसार एकूण ३% पद सरळसेवेने भरतीमध्ये भरविण्यात येऊन निवडी करण्यात येईल.

३. परीक्षे परिसर क. १ व २ मधील नियमानुसार गट "ड" मधील शिपाई या पदावर अर्ज व्यक्तींची सरळसेवेने भरतीमध्ये निवडी करण्यात येईल. सेवाभरतीत कामेवरील उमेदवारांची शिफारस प्राप्त झाल्यावर अर्ज अर्ज उमेदवारांची शिफारस करत संबंधित विषयाच्या तक्रारीत आलेल्या वैयक्तिक मंडळाने प्रमाणित केल्यानंतरच गट "ड" मधील शिपाई या पदावर निवडी करण्यात येईल. सामान्य प्रशासन विभाग क्र.अर्थ १००९/प्र.क्र.२५२/०८/१६-अ, दिनांक १९ मार्च २०१० मधील तक्रारीनुसार अर्जांची भरविण्यात येत सरळसेवेने भरतीमध्ये ती सामाजिक प्रवर्गात न दर्शित की दर्शित दर्शित करण्यात येईल. मात्र निवडी प्रमाणानुसार अर्ज उमेदवारांना ते अर्ज सामाजिक प्रवर्गातील असतील त्या प्रवर्गात समाविष्ट करण्यात येईल.

अपेक्षे करवी, (समान संधी, संपूर्ण सहभाग व इकराबे संरक्षण) अधिनियम, १९९२ नुसार असला-या महत्वाच्या अघट्यांच्या यादीच्या सोबतच्या परिशिष्ट "अ" मध्ये नमूद करण्यात आल्या आहेत.

४. प्रस्तुत शासन निर्णय सामाजिक न्याय, विशेष महाध्व विभागाच्या व सामान्य प्रशासन विभागाच्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहेत.

प्रस्तुत आदेश विधी व न्याय विभाग, मंत्रालय (मुंबई) मुंबई (सह सचिव, विधी व न्याय विभाग, नागपूर/सह सचिव, विधी व न्याय विभाग, औंगाघाट कार्यालयासह) मधील राखठ सेवा मंड "२" मधील "शिपाई" या पदासाठी लागू असून, प्रस्तुत शासन निर्णय आदेशाच्या दिनांकापासून अमलात येईल.

वाढर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या वेबसाईटवर उपलब्ध असून त्याचा संगणक संकेतांक क्रमांक २०११०२०२२०३२५६००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(दि. वि. शिंदे)

शासनाचे उप सचिव

प्रति,

मा. राज्यपाल यांचे भौविय,
मा. मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव,
मा. राज्यमंत्री (विधी व न्याय) यांचे खाजगी सचिव,
मा. मुख्य सचिव, यांचे स्वीय सहाय्य,
प्रधान सचिव व विधी परामर्शी, विधी व न्याय विभाग,
सचिव (विधी विधान), विधी व न्याय विभाग,
महाप्रबंधक, उच्च न्यायालय, मुंबई (पत्राने),
महालेखापालन (लेखा व अनुज्ञेयता / लेखा परीक्षक), महाराष्ट्र-एक, मुंबई,
महालेखापालन (लेखा व अनुज्ञेयता / लेखा परीक्षक), महाराष्ट्र-दोन, नागपूर,
उप सचिव, सामाजिक न्याय व विशेष महामध्व विभाग / सुधार-१, मंत्रालय, मुंबई,
सामान्य प्रशासन विभाग/१६-अ, मंत्रालय, मुंबई
विधी व न्याय विभागातील सर्व सह सचिव / उप सचिव / अवर सचिव / कार्यासन अधिकारी,
सह सचिव, विधी व न्याय विभाग, नागपूर / औंगाघाट
नियुद्धनसाठी

विधी व न्याय विभाग, मंत्रालय, (खट) मुंबई, (मह मांचय, विधी व न्याय विभाग, भांगपूर / औरंगाबाद कार्यालयामह) यांच्या आस्थापनेवरील फट "ड" मधील सरळ सेवेची (शिपाई) पदे अपंगासाठी सुयोग्य ठरविणे व नामनिर्देशनाने निव्वळीच्या वेळी अपंगासाठी देवाचवांचे आग्रहण

(शासन निर्णय, विधी व न्याय विभाग क्र. हुएमटी १०१०/प्र.क्र. २८४/१०/का दहा,
दिनांक २/२/२०१० संघतचे विवरणपत्र)

अ. क्र.	पदनाम	अंजूर पद संख्या	अपंगांच्या ३ % आग्रहणा नुसार एकुण पदसंख्या	प्रवर्ग		
				अंध / आग्रहदृष्टी १ %	कर्णचर्धीर ३ %	अग्रस्थिच्यंम १ %
१	शिपाई	२६	३	पात्र B / LV	पात्र H H	पात्र OL

अ. क्र.	इंग्रजी संक्षिप्त स्वरुप	इंग्रजी पूर्ण स्वरुप
१	B	Blind
२	LV	Low Vision
३	H H	Hearing Handicapped
४	OL	One Leg Affected

परिशिष्ट अ

शासन निर्णय विधी व न्याय विभाग, क्रमांक इएसटी १०१०/(प्र.क्र. २८१)/-का दहा.

(दिनांक २/२/२०११ सोबतचे परिशिष्ट)

अपंग व्यक्ती (समान संधी, संपूर्ण सहभाग व हक्कांचे संरक्षण) अधिनियम, १९९५
(१९९६ चा क्र.१) नुसार महत्वाच्या शब्दांच्या संज्ञा.

१. अपंग व्यक्ती :- कलम २ (टी)

1. Person with disability :- "Person with disability" means a person suffering from not less than forty per cent of any disability as certified by a medical authority;

२. अपंगत्वाचे प्रकार :- कलम २ (अय)

2. disability :- "disability" means :

- i) blindness;
- ii) low vision;
- iii) hearing impairment;

३. अंधत्व :- कलम २ (बी)

3. Blindness :- "Blindness" refers to a condition where a person suffers from any of the following conditions namely
i) total absence of sight; or
ii) visual acuity not exceeding 6/60 or 20/200 (metres) in better eyes with correcting lenses; or
iii) limitation of the field of vision subtending an angle of 20 degree or worse.

४. अल्पदृष्टी :- कलम २ (व)

4. Person with low vision :- "Person with low vision" means a person with impairment of visual functioning even after treatment or standard refractive correction but who uses or is potentially capable of using vision for the planning or execution of a task with appropriate assistive device;

५. कर्णबधीर :- कलम २ (ओ)

5. hearing impairment :- "hearing impairment" means loss of sixty decibels or more in the better ear in the conversational range of frequencies;

६. अस्थीजंग :- कलम २ (आ)

6. locomotor disability :- "locomotor disability" means disability of the bones, joints or muscles leading to substantial restriction of the movement of the limbs or any form of cerebral palsy;